

FILOZOFIJA ZA OTROKE: PRETEKLE IZKUŠNJE, PRIHODNJI IZZIVI

*

Knjižica s programom in povzetki znanstvenega sestanka

znanstveni sestanek:

**FILOZOFIJA ZA OTROKE:
PRETEKLE IZKUŠNJE, PRIHODNI IZZIVI**

ki ga organizirajo:

Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta,
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za filozofijo in
Pedagoški inštitut

**Koper, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Cankarjeva ulica 5,
14.4.2018**

Program Filozofije za otroke (FZO), ki ga je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja zasnoval Matthew Lipman in se je uveljavil kot program, ki lahko pomembno prispeva k uresničevanju nekaterih bistvenih ciljev na področju vzgoje in izobraževanja (kritičnost, ustvarjalnost, pluralnost, avtonomnost, demokratičnost), v Sloveniji ni novost. Že v devetdesetih letih smo se srečali s posameznimi poskusi uvajanja te prakse, ki temelji na samostojnem razmišljanju učencev, v naš šolski prostor. Pozneje, ko je prišlo do preoblikovanja zasnove osnovne šole, je ta program postal eden izmed izbirnih predmetov v novi devetletki. Poleg tega revija *Filozofija na maturi* in spletna stran *Zofijini ljubimci* že vrsto let ponujata strokovno platformo za izmenjavo idej, izkušenj in materiala, povezanega z izvajanjem tega programa, ne manjka pa tudi seminarjev, prevodov in monografskih publikacij, ki se ukvarjajo s to tematiko.

Kljub desetletnim izkušnjam, zanimanju za program in možnostim, ki so na voljo za njegovo izvedbo, pa se pogosto pojavljajo pomisleki, da je filozofija za otroke v Sloveniji še zmeraj v začetni fazi svojega razvoja in da bi za njeno vidnejšo prisotnost bilo potrebno storiti več. Predvsem se javlja potreba, da bi se strokovnjaki in učitelji, ki se ukvarjajo s FZO, še tesneje povezali, izmenjali izkušnje in posledično obogatili program. Slednjo nagovarja znanstveni sestanek z izvirnimi prispevki, ki se ukvarjajo tako s statusom FZO kot tudi s prakso in poznavanjem tega programa pri nas in na tujem.

Programski odbor:

doc. dr. Tomaž Grušovnik, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta (predsednik),

izr. prof. dr. Boris Vezjak, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za filozofijo,

izr. prof. dr. Marjan Šimenc, Pedagoški inštitut

dr. Tanja Pihler

Organizacijski odbor:

Ena Bissachi (predsednica), Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta;

asist. Marko Gavriloski, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.

PROGRAM		
10.00 – 10.30	<i>Uvodni nagovor in otvoritev sestanka</i>	
10.30 – 11.00	Smiljana Gartner	Dajmo otrokom glas s pomočjo FzO
11.00 – 11.30	Tanja Pihlar	Otroci filozofirajo: o delavnicah v knjižnicah
11.30 – 12.00	Igor M. Ravnik	Zakaj čakati do mature, da lahko filozofiram?
12.00 – 12.15	<i>Odmor za kavo</i>	
12.15 – 12.45	Rudi Kotnik	FzO v izobraževanje učiteljev
12.45 – 13.15	Ena Bissachi	Zastavljanje ustrezno strukturiranih vprašanj pri pouku
13.15 – 13.45	Lucija Brečko	Percepcija filozofije za otroke pri učiteljih razrednega pouka na osnovnih šolah na savinjskem
13.45 – 15.00	<i>Odmor za kosilo</i>	
15.00 – 15.30	Marjan Šimenc	filozofija za otroke (FZO) in nasilje v šoli
15.30 – 16.00	Vojko Strahovnik in Mateja Centa	Etika in filozofija za otroke – izkušnje mednarodnih projektov, rezultati in dobre prakse
16.00 – 16.30	Ana Marija Grum	Filozofija za otroke: delo z začetno skupino
16.30 – 17.00	Robert Petrovič	Neformalne spodbude na področju FZO v Sloveniji
17.00 – 17.15	<i>Odmor za kavo</i>	
17.15 – 17.45	Boris Vezjak	Koliko logičnega zmorejo otroci?
17.45 – 18.15	Doroteja Čebular	Filozofija kot vzgoja za dobro življenje
18.15 – 19.00	Tomaž Grušovnik	Filozofija za otroke in vzgoja za etiko mišljenja
19.00 – 19.30	<i>Zaključna razprava in konec sestanka</i>	

POVZETKI PRISPEVKOV

*

ZASTAVLJANJE USTREZNO STRUKTURIRANIH VPRAŠANJ PRI POUKU

Ena Bissachi

(Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta)

ena.bissachi@gmail.com

V sodobni šoli še zmeraj prevladuje nizanje verbalnih učnih vsebin, ki so premalo povezane v okviru enega učnega predmeta in še manj med predmeti. Preveč je pomnjenja in reproduciranja, celo s slabim razumevanjem, ter receptivnih učnih poti. Učenci s prevladujočim informativnim znanjem omejujejo svojo spoznavno nedoločenost, kar naj bi bil temeljni smisel učenja. Tako učenje vsekakor premalo usposablja za razumevanje znanja, za njegovo samostojno, konstruktivistično predelovanje, kombiniranje in vključevanje v nove zveze, za uporabo samoizobraževanja, za dejavno organiziranje in usmerjanje (Strmčnik, 2010).

Omenjeno »stanje« še bolj poslabšajo učitelji z neustreznim zastavljanjem vprašanj v šoli. Zastavljanje vprašanj učencem v vseh fazah učnega procesa je namreč ena od najpogostejših in prav tako najpomembnejših učiteljevih dejavnosti. Ugotovljeno je, da učitelj učencem vsak dan v štirih urah pouka povprečno zastavi od 300 do 400 vprašanj (Marentič Požarnik idr., 1980), premalo krat pa razmišlja o kakovosti in namenu postavljenih vprašanj. Vprašanja in odgovori so v tesnem vzročno-posledičnem razmerju. Kakšno bo vprašanje, takšen bo odgovor (Blažič, Grmek, Kramar in Strmčnik, 2003). Vprašanja torej postavljamo z namenom sprožanja odgovora. Nemški filozof Hans Georg Gadamer (2001, str. 298) pravi, da so vprašanja celo pomembnejša od odgovorov, saj »postavitev vprašanja nekako na silo odpira bit tega, o čemer sprašujemo. Logos (bistvo pogovora), ki razgrne to odprto bit, je zato vedno že odgovor«.

Vodena oblika učiteljevega spraševanja je močno strukturirana in omejuje razvoj učenčevih zmožnosti. V tem primeru učitelj dobi zgolj zelo izolirana mnenja učencev, ne pa tudi razlogov zanje, in tudi ne učenčevega subjektivnega konteksta, ki bi učitelju omogočil, da bi učenca razumel. Če bi učitelji vprašanja zastavljali manj strukturirano in s tem omogočili učencem, da aktivno sodelujejo v pogovoru in izražajo svoja spoznanja, bi to imelo pozitiven

učinek na učenca, vendar so učitelji na tem mestu obremenjeni s količino znanja, ki jo morajo prenesti na učence v določenem, pogosto omejenem, času. Prednost FZO je ta, da ni jasno določenih ciljev, katere naj bi učenci dosegli, zato je tam prostor, kjer bi se lahko učitelji »preizkušali« v zastavljanju vprašanj, saj ne bi bili obremenjeni z količino prenesenega znanja, ki naj bi jo učenec usvojil, temveč bi lahko raziskovali kakšne učinke na učence imajo njihova vprašanja ter se naučili voditi pogovor, kjer ima učenec pomembno vlogo izgrajevanja lastnega znanja (Šimenc, 2016).

Ključne besede: učiteljeva vprašanja, tipi vprašanj, učenčev odgovor, učenčeva vprašanja, strategija spraševanja.

**PERCEPCIJA FILOZOFIJE ZA OTROKE PRI UČITELJIH RAZREDNEGA
POUKA NA OSNOVNIH ŠOLAH NA SAVINJSKEM**

Lucija Brečko

(Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta;

Vrtec Slovenske Konjice)

lucija.brecko@gmail.com

Z raziskavo, ki smo jo izvedli v okviru magistrskega dela, smo želeli izvedeti, kakšna je prepoznavnost programa Filozofija za otroke med učitelji razrednega pouka na Savinjskem. Ugotovili smo, da je med učitelji zelo veliko takšnih, ki za program še niso slišali. Kljub temu je odstotek tistih, ki se jim zdi, da je filozofija primerna za prvo triado, dokaj velik. Še vedno pa je veliko učiteljev, ki, zaradi svojega mnenja o neprimernosti filozofije za prvo triado, filozofskih diskusij svojim učencem ne omogočajo oz. jih ne spodbujajo. Učitelji so pri navajanju filozofskih vprašanj navajali tudi vprašanja, ki niso filozofska. Ko pa smo jih prosili, da navedejo, kakšne so po njihovem mnenju glavne značilnosti filozofskih vprašanj, so bile njihove razlage ustrezne. Pokazalo se je torej, da poznajo in razumejo teorijo, ki pa jo vsi ne znajo pravilno prenesti v prakso. Naše hipoteze, da bodo pri odgovorih na naša anketna vprašanja obstajale statistično značilne razlike med učitelji glede na starost, predhodno seznanjenost s filozofijo in predhodno seznanjenost s programom Filozofija za otroke, smo skoraj pri vseh vprašanjih v celoti ovrgli. Posamezne hipoteze so bile le pri nekaterih vprašanjih delno potrjene.

Ključne besede: filozofija, Filozofija za otroke, FZO, didaktika filozofije za otroke, filozofska vprašanja, filozofska diskusija.

FILOZOFIJA KOT VZGOJA ZA DOBRO ŽIVLJENJE

Doroteja Čebular
(OŠ Rogaška Slatina)
cebulard@gmail.com

V današnjem času je biti učitelj, starš in vzgojitelj zelo zahtevna, odgovorna in težka naloga. Vsi si od nekdanj prizadevajo v otroku najti pravo razmerje med njegovimi zahtevami in zahtevami družbe. Umestiti ga moramo v družbo, ki se odvija preko procesa vzgajanja in socializacije, kar pa pomeni veliko odrekanja in prilagajanja. Otrokom ponujamo pravljico, saj jih v tem starostnem obdobju motivira. Spodbujajmo jih k poslušanju in posledično bodo tudi razumeli. Po prebranem pa dajmo priložnost za razmišljanje, ki je lahko besedno, likovno, plesno, gibalno. Spodbujajmo jih k svojemu razmišljanju, svojim idejam. Kolikor se da, jim ponujamo svobodo izražanja tudi pri drugih predmetih. Še vedno opažamo, da tega niso sposobni vsi učenci, kar se vidi tudi iz njihovim odgovorov.

Vsak človek je sposoben filozofirati in filozofija nas tudi uči, da je dobra tista vzgoja, ki poudarja pogum, neustrašnost in zmožnost za neomejeno razmišljanje. Ponujajmo otrokom izražanje svojega mnenja, svojih misli. Dajmo jim priložnost preko pravljice, risbe, glasbe in giba. Na nek način ne more biti vzgoje za dobro življenje brez filozofiranja.

Ključne besede: Filozofija, razmišljanje, svoboda.

DAJMO OTROKOM GLAS S POMOČJO FzO

dr. Smiljana Gartner

(Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru)

smiljana.gartner@um.si

Etika skrbi daje skrbni, ljubezni, povezanosti, empatiji in vzajemnosti v skupnosti relacijah osrednji pomen. Če sprejmemo, da je cilj filozofije za otroke razvijanje kritiške, kreativne in skrbne skupnosti, potem je etika skrbi ena izmed poti po kateri moramo iti. Je relacijska in kontekstualna ter, ob vključevanju prvoosebnega pripovedovanja kot filozofske metode, omogoča, da slišimo različne "glasove", ki se pojavljajo v skupnosti. Pogoja, da bomo slišali "glasove" pa sta oblikovanje okolja, kjer se bodo udeleženci počutili varne in sposobne, kot reče H. Arendt, "obiskovanja".

Dvoličnost institucij, ki so brisale iz svojih študijskih programov filozofijo v najrazličnejših oblikah, a hkrati za cilje in kompetence pisale etiške pojme lahko tako izhaja iz nepoznavanja etike. Filozofija za otroke namreč lahko doseže družbene in humanistične cilje in kompetence.

Ključne besede: etika skrbi, naracija, obiskovanje, varnost, filozofija za otroke.

FILOZOFIJA ZA OTROKE: DELO Z ZAČETNO SKUPINO

Ana Marija Grum
anitagrum@gmail.com

V šolskem letu 2018 (januar – marec) sodelujem z vrtcem Mehurčki Komenda-Moste. Enkrat tedensko izvajam FZO z dvema skupinama 5–6 letnikov. V skupini sodelujeta tudi vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice. Namen je oblikovati skupnost raziskovanja, kjer se vsak otrok čuti sprejetega, vzgojitelj pa spozna vlogo olajševalca. Cilji so: sodelovanje vseh in spoznavanje osnovnih elementov FZO (odločitev; utemeljitev; vprašanja; diskusija; zaključna beseda). Urice obogatimo z igrami, ki spodbujajo socialni in intelektualni razvoj ter skupinsko dinamiko.

Sodelovanje z vzgojiteljico/pomočnico se izkaže za dobro. Sproti lahko izmenjamo mnenja o skupini in ustrezni tematiki. Vzgojiteljice pa dobijo priložnost za opazovanje in spoznavanje otrok.

Ključne besede: filozofija za otroke, začetna skupina, odločitev, utemeljitev, vprašanja, diskusija, zaključna beseda, sodelovanje z vzgojiteljico/pomočnico, intelektualne in socialne kompetence.

FILOZOFIJA ZA OTROKE IN VZGOJA ZA ETIKO MIŠLJENJA

dr. Tomaž Grušovnik

(Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta)

tomaz.grusovnik@pef.upr.si

Program filozofije za otroke upravičeno poudarja potrebno po negovanju kritičnega mišljenja v smislu navajanja otrok na utemeljevanje in pretresanje svojih in tujih prepričanj, učenja argumentacijskih strategij in učenja pravil debate. Poseben poudarek pri filozofiji za otroke je prav tako na tako imenovani izgradnji demokratičnega značaja, tj. spoštovanju mnenj drugih, dopuščanju izražanja drugačnih stališč ipd. A predlagan prispevek se sprašuje tudi, če bi ob teh ciljih pri FzO nemara morali posebej poudarjati še to, kar lahko imenujemo vrline mišljenja – resnicoljubnost, odkritost, pogum ipd. Naše mišljenje je namreč motivirano, kar pomeni, da na naše postavljanje tez in sprejemanje argumentov vplivajo tudi osebni dejavniki in miselne navade, ki se jih sprva morda niti ne zavedamo, ki pa lahko bistveno zmanjšajo objektivnost našega razmišljanja. Spretnost v argumentiranju nam lahko tako zgolj pomaga učvrščevati naše predsodke in zmote, če je ne spremljajo pogum za soočanje z dejstvi, sposobnost priznati lastno zmoto, resnicoljubnost in odkritost. Ob spraševanju, kako natanko bi lahko v konkretnem smislu izoblikovali vzgojo za etiko mišljenja, bo prispevek predstavil tudi prepis pogovora iz vaje FzO, ki ga morda lahko imamo za ilustracijo argumentacijske spretnosti brez vrline poguma za soočanje z lastno zmoto in njeno priznavanje.

Ključne besede: filozofija za otroke, kritično mišljenje, etika mišljenja.

FzO V IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV

dr. Rudi Kotnik

(Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru)

rudi.kotnik@um.si

Prispevek je prikaz izkušenj s FzO na FF UM, kjer je z bolonjskim študijem FzO dobila svoje samostojno mesto v okviru predmeta Didaktika filozofije. Izkušnje so narekovale povezavo z osnovno šolo, kar smo našli na OŠ Selnica ob Dravi, kjer je naša diplomantka FzO že prakticirala. Sodelovanje je preseгло raven formalnega sodelovanja. Odprtost učiteljice za nadaljnje izobraževanje oziroma usposabljanje na področju FzO, njeno delo z učenkami, naši medsebojni strokovni stiki na našem oddelku – vse to pripomore k temu, da študentje pridobijo več izkušenj in seveda povezavo med teorijo, prakso in osebno izkušnjo olajševanja diskusije v skupini. Prispevek je prikaz uspešnega sodelovanja v tej vertikalni strukturi, ki omogoča vsem udeleženiim boljšo izkušnjo učenja. Pri tem je poseben izziv, kako z učenkami sploh vstopiti v filozofijo samo in če nam to uspe, kako “znotraj” nje ostati? Slednje je tako temeljno vodilo prispevka.

Ključne besede: načela, dialog, struktura, proces, pojem filozofije.

NEFORMALNE SPODBUDE NA PODROČJU FZO V SLOVENIJI

Robert Petrovič

(Zofijini ljubimci, društvo za razvoj humanistike)

robipetrovic@gmail.com

V sklopu svetovnega dneva filozofije smo si s sodelavci pred leti zastavili nalogo, da poskušamo s programom filozofija za otroke seznaniti kar največje možno število pedagoških delavcev in drugih, ki bi jih tak način dela z otroci in mladimi lahko zanimal. Od takrat intenzivno, na več platformah, delujemo v smeri uresničevanja zadanega cilja. V referatu bom poskušal predstaviti prakse in izkušnje, ki smo jih v tem prizadevanju in v tem času pridobili.

Ključne besede: Svetovni dan filozofije, Zofijini ljubimci, izobraževanje, informiranje, splet, promocija.

OTROCI FILOZOFIRAJO: O DELAVNICAH V KNJIŽNICAH

dr. Tanja Pihlar

tanja.pihlar@guest.arnes.si

Avtorica prispevka v zadnjih dveh letih izvaja enourne delavnice za otroke v starosti 5-10 let tudi v nekaterih otroških oddelkih splošnih knjižnic. V svojem prispevku bo predstavila, kako poteka razmislek s starostno heterogenimi skupinami, katere začetne spodbude so se izkazale za uspešne, kaj vse lahko deluje moteče, zakaj razmisleku po navadi sledi ustvarjalna spodbuda ...

Ključne besede: Filozofija za otroke, zunajšolske dejavnosti, starostno heterogene skupine otrok, slikanice, ustvarjalna spodbuda.

ZAKAJ ČAKATI DO MATURE, DA LAHKO FILOZOFIRAM?

dr. Igor M. Ravnik

iravnik@yahoo.com

Avtor se je naključno seznanil z **dokumentarnim filmom Krožek malih filozofov**, ki ilustrira delo filozofa in publicista Frederica Lenoirja s sedem do desetletnimi učenci v francosko govorečem okolju. Delo je spodbudilo njegovo radovednost.

Knjiga Filozofirati in meditirati z otroki opisuje delo v krožkih z več sto otroki od Pariza do Slonokoščene obale. Ena od učenk se vpraša, zakaj čakati do mature, da bi se lotili ključnih vprašanj človekove eksistence. V delavnicah pride do izraza neverjetna sposobnost razmišljanja sedem do desetletnih otrok. Brez filozofskih konceptov se naučijo debate, razvijajo presojo in osebno refleksijo. Za uvod služi vaja za pozornost, da otrok vzpostavi svojo občutljivost in sposobnost biti tu in zdaj. Priložen je CD za vodenje meditacije.

Prikazani bodo odlomki iz filma in predstavljeno *združenje SEVE* (znati biti in živeti skupaj), ki spodbuja filozofijo od prvih razredov osnovne šole. Za avtorja prikaza, filozofsko neizobraženega nevropediatra, je zamisel zanimiva in vredna globljega strokovnega razmisleka.

Ključne besede: filozofija, meditacija, pozornost, sedem do desetletni otrok.

**ETIKA IN FILOZOFIJA ZA OTROKE – IZKUŠNJE MEDNARODNIH
PROJEKTOV, REZULTATI IN DOBRE PRAKSE**

dr. Vojko Strahovnik

(Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta)

vojko.strahovnik@teof.uni-lj.si

dr. Mateja Centa

(Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta)

mateja.centa@teof.uni-lj.si

Preplet med etiko in filozofijo za otroke naslavlja vidike vzgojnega in izobraževalnega procesa, ki se neposredno ali posredno nanašajo na etične oz. vrednostne razsežnosti naših življenj. V preseku obojega lahko govorimo tudi o etični vzgoji, med cilje katere vključujemo spodbujanje etične refleksije, avtonomnosti in odgovornost pri otrocih, omogočanje vpogleda v in razumevanja pomembnih etičnih načel in vrednot, razvoj intelektualnih in moralnih sposobnosti (kritično mišljenje, refleksija, razumevanje, sprejemanje odločitev, sočutje idr.) za odgovorno moralno presojo, odločanje in delovanje, spodbujanje sodelovalnega vedenja ter tvorbo etičnih skupnosti, grajenje posameznikovega značaja, usmerjanje otrok k zavezanosti do prepoznanih temeljnih vrednot, pomena in smisla življenja ter hkrati s tem grajenja samopodobe ter občutka lastne vrednosti, preseganje morebitnih predsodkov, diskriminacije ali druge neetične naravnosti ter praks, ipd. Poznamo več pristopov k etični vzgoji, neobhodno pa le-ta mora vključevati vidike kritičnega mišljenja in filozofije, da sploh lahko doseže svoje cilje. V prispevku bo predstavljena refleksija o vlogi filozofije za otroke ter kritičnega mišljenja v vzgojnem procesu, hkrati pa tudi niz izkušenj, rezultatov in dobrih praks, ki so povezane z mednarodnimi projekti s tega področja (projekti *Ethika – Ethics Education in Schools and Kindergartens*, *Little – Learn Together to Live Together*, *Ethics of Sports Education in Added Value Learning for Preschool Teachers*).

Ključne besede: filozofija za otroke, etika, etična vzgoja, kritično mišljenje, izobraževalne poti učiteljev in vzgojiteljev, kurikulum.

FILOZOFIJA ZA OTROKE (FZO) IN NASILJE V ŠOLI

dr. Marjan Šimenc

(Pedagoški inštitut in Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani)

marjan.simenc@pei.si

Za sodobne zahodne družbe in njene šole je nasilje postala prioriteta tema. Ne samo zaradi časovno ali geografsko oddaljenih vojn, ki terjajo vzgojo za mir, terorističnih napadov, ki so travmatično zarezali v nekatere države, in trpinčenja med vrstniki v šoli, temveč tudi zaradi vse večjega števila učencev z spornim vedenjem ter zaradi reakcij na to dogajanje, ki je v šoli najbolj vidno v uniformah varnostnikov.

Učitelji si pogosto želimo čarobne formule, ki nam bo v razredu pomagala pri soočenju z izbruhi nesprejemljivega vedenja. Ob tem se zdi vsako »filozofiranje« povsem odvečno. Filozofija lahko celo nastopa kot model tega, česar se ne potrebujejo in vzgled tega, kar ne deluje. Vendar je v nekem smislu prav nasilje mesto, kjer je potrebna filozofija kot refleksija in kot praksa. Nasilje/agresija je namreč prekinitev vsakdanjega življenja šole – tako kot je filozofija prekinitev ustaljenih načinov razmišljanja. Ta suspenz ne terja samo obvladovanje agresivnih (nevarnih ali vsaj motečih) učencev, temveč tudi razmislek o odnosu med socializacija in emancipacija v šoli. Po drugi strani pa tudi prakso razmisleka, ki vzpostavlja odgovornost za drugega in za lastno mišljenje in ravnanje. To pa je drugo ime za FZO.

Ključne besede: Filozofija za otroke, prevencija, avtoritarno, terapevtsko, etika.

KOLIKO LOGIČNEGA ZMOREJO OTROCI?

dr. Boris Vezjak

(Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru)

boris.vezjak@um.si

Nekateri avtorji ugotavljajo, da se je razvojni psiholog Jean Piaget motil in so že predšolski otroci dejansko sposobni logičnega mišljenja in sledenja. Po drugi strani velja večkrat ravno obratno, da so odrasli radi podvrženi nelogičnemu mišljenju, včasih celo dimenziji tega, kar bi lahko označili za alogično in aracionalno. Nekatere ugotovitve, ki podpirajo logično kompetenco otrok in oporekajo Piagetovi teoriji konkretnih in formalnih logičnih operacij, posledično odpirajo vprašanje, zakaj kasneje, v zreli dobi, človek pogosto ravna nelogično in neracionalno.

V prispevku se osredotočam na vprašanje, ali je mogoče znotraj razprave o kognitivnih sposobnostih otrok zaznati zmožnosti razlikovanja, sklepanja, logičnega sledenja in razumeti vprašanja, povezana s posploševanjem, abstrahiranjem in sklepanjem po analogiji. Omenjene dileme analiziram predvsem na podlagi osebne izkušnje ob slikanici za otroke z naslovom »Ali je to zmeta?« (Aristej, 2015), ki predstavlja poskus uvedbe razprave o najbolj značilnih neformalnih logičnih zmotah mišljenja za vse, ki so starejši od osem let.

ključne besede: filozofija za otroke, logično mišljenje, sklepanje, zmote, Jean Piaget.